

ד.א.ל.דזר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

נושא השבוע: נישואין (מג)

ד' תמוז תשפ"ג 1480 (שנה כח')

ההפטרה: "ויפתח הגלעד" (שופטים יא)

פרשת וזקת

"...ותמות שלם מרים ותקבר שלם ולא היה מים לעדה..." (כ, א-ב)

אומר רש"י מכאן לומדים שכל ארבעים שנה שהיו במדבר היה להם הבאר בזכות מרים. ולכן לאחר שנפטרה היה מן הראוי שיבכו עליה מצד הכרת הטוב שהרי בזכותה זכו לבאר מים 40 שנה, ומכיוון שלא הורידו דמעות (=מים) מעיניהם עליה, מידה כנגד מידה לא היה להם מים לשתות, שכן במותה נסתלקה הבאר.

גם בחיי הנישואין מצווים אנו לנהוג במידת הכרת הטוב כלפי הבן זוג, להחמיא לשבח לפי שהמחמאות והחיזוקים מביאים לחיזוק הקשר, אך אם ינהגו בעוקצנות ויטיחו ביקורת האחד בשני יביא הדבר ח"ו ל"פירוק החבילה". ועל זה נאמר בגמרא (גיטין ז'): "אפילו מזבח מוריד עליהם דמעות".

ושואלים המפרשים: מה קשור מזבח לגירושין? והשיבו: היות שעל המזבח מקריבים קורבנות יש בכך רמז לבני הזוג שצריכים להקריב האחד למען השני ואם החליטו להיפרד סימן שלא עשו כן! (שלום בית לרב א. זכאי)

"ויראו כל העדה כי גוע אהרן ויבכו את אהרן שלושים יום כל בית ישראל" (כ, כט)

מדוע כשנפטר משה רבינו כתוב (דברים לד, ח): "ויבכו בני ישראל" - רק הגברים ואילו כאן עם מות אהרן נאמר ש"כל בית ישראל" בכו - כלומר הגברים ונשים? לפי שהיה אהרן אוהב שלום ורודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש ואשתו שרבו (אבות דרבי נתן פרק יב).

וכיצד היה עושה זאת? מובא במסכת כלה (פרק יג): כשהיה שומע על שניים שהיו רבים, הלך אצל האחד ואמר לו: פלוני חברך בן ריבך שלחני אליך על מנת לפייסך, שאמר שהוא אשם בריב ביניכם.. וכך הלך אל השני ואמר לו כן, כשנפגשו שניהם בדרך ואמרו זה לזה: "תמחל לי על מה שאני אשם במריבה" ומשלימים ומתפייסים.

כששמע על בעל שרב עם אשתו, הלך אליו ואמר לו: "באתי בגלל ששמעתי שרבת עם אשתך, מה תרוייח מזה, אם אתם נפרדים ספק אם תמצא טובה כמותה וגם אם תמצא ותתחתן עם אחרת כשתריב עימה היא תאמר לך: "כך עשית לאשתך הראשונה?", מיד היה הבעל מתפייס עם אשתו. ובזכות זה היו כל בית ישראל אוהבים אותו ובכו על לכתו.

המחמאות ל"אשת החיל"

השקפת היהדות

יום אחד הגיע לרב זוג בטענה שהם רוצים להתגרש, האשה טענה שבעלה לא מכבד אותה אע"פ שהיא טורחת מאוד בשבילו ואפילו את המזמור "אשת חיל" ששרים בכל ליל שבת הוא לא מוכן לשיר לכבודה. שאל הרב את הבעל: "מה יש לך לומר בעניין?", השיב: "היא לא עושה כלום בשבילי אלא בשבילה ולא מגיע לה שאשיר לה "אשת חיל".

ביקש הרב מהאשה לצאת מהחדר כי הוא רוצה לדבר עם הבעל בנפרד ושאלו: "אתה מוכן לשיר 'אשת חיל' ולהתכוון על אמך?", "בוודאי" השיב הבעל בביטחה. "אז תשיר בכל ליל שבת את 'אשת חיל'".

השמחה - מגיעה למי שלא מצער אף אחד, הכבוד - מגיע למי שלא מזלזל בכבוד האחר

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 7:51-7:52 * סוף זמן ק"ש 8:25-8:27

ציאת שבת: 7:31

ציאת שבת: 8:22

ציאת שבת: 9:18

בהתלהבות ושמחה ותכוון שאתה שר זאת לכבוד אימך". אח"כ שוחח עם האשה בצד שהבעל לא ישמע, "שכנעתי את בעלך לשיר לך והוא אמר לי שהוא מבקש ממך מחילה שעד היום לא רצה לשיר לך", וביקש מהם לשוב אליו בעוד חודש.

וכך במשך חודש שר הבעל את "אשת חיל" מכל הלב כשהוא מתכוון לאמא שלו והאשה חשבה שהוא שר לכבודה והתחילה לבכות מרוב התרגשות וחשבה בדעתה איך לפנק את בעלה ולהעניק לו את המירב. כעבור חודש הם חזרו אל הרב, ביקש הרב לדבר איתה בצד והיא סיפרה לו: "חיי השתנו מקצה לקצה, בעלי מעריך אותי ומכבד אותי ושר לכבודי". אח"כ דיבר עם הבעל בצד שסיפר: "אשתי השתנתה מקצה לקצה, היא מכבדת אותי ומפנקת אותי בכל טוב עד הגג, ואני כבר שר את 'אשת חיל', בשמחה לכבודה".

נוהגים כל בית ישראל בכל ליל שבת לפני הקידוש לזמר את המזמור "אשת חיל" הבנוי מ- 22 פסוקים על פי סדר האלף בית. שחובר, על ידי אברהם אבינו לאשתו שרה (מדרש תנחומא פר' חיי שרה סי' ד) והובא בספר משלי (פרק לא) שכתבו שלמה המלך עבור כל נשות ישראל (ויש פירושים נוספים).

מובא במדרש (ילקוט שמעוני משלי רמז תתקסד) על מזמור "אשת חיל": אמר רבי יצחק בר נחמיה: "כשם שנתן הקב"ה תורה לישראל ב-22 אותיות כך הוא משבח את הנשים הכשרות ב-22 אותיות וב'אשת חיל'" (יש אומרים ש'אשת חיל' מכוון כנגד התורה (מעם לועז כסם הגר"א) ויש אומרים כנגד השכינה (השל"ה הקדוש)).

רבים נוהגים לכוון באמירת "אשת חיל" בליל שבת על בעלת הבית הטורחת להכין את מאכלי השבת ועל כל מה שעמלה וטרחה במשך השבוע הן בטיפול בצרכי הבית המרובים כבישול, כיבוס, ניקיון, קניות וכו' וכן בטיפול בילדים והדאגה לכל צרכיהם.

מעשה שהיה

מה יש לך נגד ההורים שלי? (מרדכי רוט)

פגשתי יהודי יקר לפני תקופה שסיפר לי: "אני נשוי מזה כשנתיים באושר ועושר,

יש לי אישה טובה ומיוחדת, כלילת המעלות – פשוטו כמשמעו. ברוך השם יש לנו

כבר ילדה קטנה ומתוקה, והכול נראה זורם על מי מנוחות.

אנחנו מתארחים די הרבה אצל ההורים שלי, בעיקר בשבתות. אבל שמתי לב כבר מתחילת הנישואין שלנו, למרות שהכל בסדר בינינו, היא לא כל כך ששה ושמחה ללכת להורים שלי, ואומרת שהיא יותר אוהבת לעשות שבתות בבית. היה לי קשה עם זה והייתי מתעקש ואומר לה: 'בבקשה, מאוד חשוב לי השבתות אצל ההורים שלי, בואי נלך'. ובסוף אשתי הייתה משתכנעת ובאה.

זה הדבר היחידי בעצם שהפר את השלווה בינינו, חוץ מזה הכול הולך למישרין.

לפני כחודש ביום חמישי אמרתי לאשתי: 'השבת אנחנו אצל ההורים שלי' והיא ענתה לי: 'אני לא יכולה, אני לא כל כך רוצה. זה מאוד לא נעים לי, אבל כך אני מרגישה'.

הפעם כבר לא התאפקתי ולראשונה שאלתי: 'מה יש לך נגד ההורים שלי?'

אשתי הסתכלה עליי ופרצה בבכי: 'מה יש לי נגד ההורים שלך? אין לי כלום! באמת שאין לי כלום נגדם, אבל כבר שנה שאני מתמודדת ושותקת. יש לך הורים טובים ואתה בעל מקסים, אבל קשה לי. קשה לי לראות את ההורים שלך רבים ביניהם, לשמוע את העקיצות ההדדיות ביניהם. קשה לי כשאבא שלך מדבר הרבה פעמים על דברים שליליים, על דברים רעים. אולי זו בעיה בי שיש לי נפש רגישה. אבל כן, קשה לי לראות ולשמוע את הדברים האלה. זה משפיע עליי לרעה, על מצב הרוח שלי, על הנפש שלי. וגם, אולי תתפלא לשמוע, על הזוגיות שלנו. סליחה שאני ככה מדברת נגד ההורים שלך אבל תבין אותי'.

את המשפט האחרון כבר לא שמעתי. 'איך את מדברת על ההורים שלי? את לא מתביישת? איך אמא שלי דואגת לך, עוזרת לך, ככה את מדברת עליה?'

'נכון', אמרה אשתי בבכי, 'אני באמת מעריכה אותה, אבל קשה לי לשמוע את הגישה השלילית הזו. רק לדבר רע על כולם, רכילות על כולם, וכמה זה לא טוב וכמה ההוא לא טוב, אני רואה שזה משפיע על הנפש שלי וגם בזוגיות אני רואה שזה משפיע עליי, אני פתאום מוצאת את עצמי חושבת שלילי וביקורת'.

האמת, שזו הייתה הפעם הראשונה שרכנו ואני מאוד מקווה שזו גם הפעם האחרונה.

והנה אני אצלך, תגיד לי בבקשה מה עליי לעשות? אני אוהב את ההורים שלי וכמובן יש לי כלפיהם מצוות כיבוד אב ואם. מצד שני אני גם מאוד אוהב את אשתי ומאוד נפגעת ממנה שהיא דברה על הוריי וממה שהיא חושבת עליהם."

"יש לי שאלה אליך", אמרתי לו, "תנסה כמה דקות להוריד את הכעס, תחשוב שנייה אולי אשתך צודקת – האם ההורים שלך מדברים בצורה שלילית וביקורתית? האם הם רבים ביניהם? אולי אתה כבר רגיל לזה ולא שמת לב לזה, אבל תנסה לצאת מעצמך לכמה דקות, זה קורה או לא קורה?"
הוא שתק כמה דקות ואז אמר: "עכשיו, כשאתה שואל אותי, אני חושב שיש בזה קצת מן האמת. ההורים שלי רבים ועוקצים האחד את השני, הם אנשים שתמיד יהיה להם מה להגיד על כולם. הם אנשים טובים, אבל בשיחות הם ידברו תמיד על הדברים הרעים ועל התכונות השליליות של האנושות. על כך שבעירייה כולם גנבים והממשלה פושעת, ועל כך שאין אמונה באנשים, בקיצור שכולם שקרנים וגנבים. מה לעשות? הם יראו תמיד את מחצית הכוס הריקה!

אבל הם ההורים שלי והם מעניקים לי הרבה למרות מה שסיפרתי לך".
שאלתי בשקט: "אז עכשיו אתה יכול להבין את אשתך מה מפריע לה? במשך כל הזמן הזה לא כל כך שמת לב לקריאות שלה שהיא לא הכי אוהבת להגיע להורים שלך, לא שמת לב לקושי שלה ורק לחצת אותה שהיא כן תבוא ואז בסוף קרה מה שקרה.

זה נכון, אתה חייב לכבד את ההורים שלך וזו מצוותך, אבל אחרי שהתחנת אתה צריך לכבד את אשתך (זה לא אומר שאתה פטור ממצוות כיבוד אב ואם) ואם אתה רואה שמהשו יכול לגרום לנזק לזוגיות שלך אז תרפה. בפרשת בראשית (ב, כד) נאמר: 'על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד'.

וכתוב בפרקי דרבי אליעזר (פרק לב): עַד שֶׁלֹא לָקַח אָדָם אִשָּׁה, אֶהְבְּתוּ הַוִּלְכָת אַחֵר הַוִּרְיוֹ. לָקַח אִשָּׁה, אֶהְבְּתוּ הַוִּלְכָת אַחֵר אִשָּׁתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ. וְכִי יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ מִמָּצוֹת כְּבוֹד? אֶלָּא שֶׁאֶהְבֵת נִפְשׁוֹ דּוֹבֶקֶת אַחֵר אִשְׁתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ.

אתה צריך להראות לאשתך דבר ראשון שהיא הכי חשובה לך בעולם – יותר מההורים שלך, יותר מכולם. היא צריכה להיות במקום הראשון. אך אצלך, זה סיפור קטן, אשתך לא אמרה לך אל תלך יותר להורים שלך, היא רק ביקשה קצת למתן כי קשה לה סגנון הדיבור שלהם וזה משפיע עליה לרעה".

ומעניין לעניין באותו עניין – אני פוגש לפעמים אנשים שמסתובבים ליד אנשים רעילים שמדברים רע ושלילי. אם יש דבר שהכי יכול להשפיע לרעה על בן אדם זה הסביבה שלו.

אם תהיה לו סביבה חיובית ומאירה הוא יהיה כך ואם לא אז הוא יהיה ההפך.

הרמב"ם (הלכות דעות פ"ו הלכה א') כותב שאדם ילך לגור במדבר ובמערות ולא יגור ליד אנשים לא טובים כי כוח הסביבה משפיע על האדם.

אני מכיר אנשים שנמצאים במקום עבודה שלילי וזה משפיע ושינה להם נפשית את ההסתכלות על החיים. אם יש סוד אחד בחינוך ילדים – הסוד הוא אל תגיד כלום, אל תעיר כלום, רק תדבר חיובי ומאיר, השאר יבוא מאליו.

כמובן שאם צריכים להגיד הערה בונה אז אומרים אבל הקו הכללי המנחה בבית זה להיות חיובי ומאיר. תסתכלו מסביבכם ותראו איפה יותר כיף לכם להיות, ליד אנשים חיוביים או ההפך? בואו תנסו להיות אתם שעה ביום אנשים חיוביים שמדברים רק טוב, איפה שאתם נמצאים בעבודה, בבית, במשרד.

תנסו, אתם לא תאמינו איזה שינוי יהיה לכם בחיים עם עצמכם ועם הסובבים אתכם.

יש בתים שהופכים מפגשים משפחתיים למשהו שלילי והרסני – לדבר דברים שליליים, לעקוץ אחד את השני, לצחוק על אחרים, במקום להפוך את אותם מפגשים לאור ואהבה וחבל!

הלכות הנהגות בין בני הזוג

פינת ההלכה

מחמאות בנישואין (ג)

א. הבעל והאשה יחמיאו וישבחו זה את זה כי בזה הם יוצרים תחושה נעימה בלב בן הזוג, מחזקים את האהבה והרעות ביניהם ומעודדים המשך עשייה משותפת מתוך שמחה (המלכך)

לנישואין מאושרים לרב זמיר כהן (ג) עמ' 69 ומהדורא (א) עמ' 63, זוגיות עם רגש הרב מיכאל לסרי עמ' 55).

הסבר: האשה טיפוס שיתופי ומשפחתי יותר, היא זקוקה לתקשורת יום יומית ומחפשת את ההוכחה לקשר הרגשי עם בעלה בכל יום. וזאת באמצעות מילים טובות, אוזן קשבת, יחס מתחשב ותשומת לב לעומתה, האיש הוא טיפוס בודד ועצמאי יותר, תכליתי ועובדתי ומתנהל על פי המציאות הנראית לעין. וכל זמן שהוא אינו מזהה בעיות, הכל בסדר מבחינתו (ס).

ב. אדם המשתמש בלשונו באופן נכון: מחמיא כראוי ובזמן, מעודד, משתתף בצער הזולת ומנסח ביקורת באופן מושכל, יוצר סביבו אוירה נעימה ולכן חייו וחיי הסובבים אותו טובים ומאושרים. אולם המשתמש בלשונו בעוקצנות ובביקורת חסרת גבולות, ומאידך נמנע מלהחמיא ומלהביע דברי שבח ועידוד, לשון כזו תוביל אותו לחיים קשים ומרים.

הסבר: כתוב במשלי (יה, יא): "החיים והמוות ביד הלשון", תלוי איך משתמשים ולצורך מה. יסוד זה נכון לא רק בתקשורת שבין בני הזוג, אלא בכל תקשורת של בני אדם: בין הורים לילדים, בין עובד למעביד, בין שכנים. אולם בין בני הזוג השפעתה של הלשון גדולה ומשמעותית מכולם (המדריך לנישואין מאושרים (ג) עמ' 57).

ג. כאשר בני הזוג משבחים ומחמיאים אחד לשני על מעשיו ומעלותיו הם יוצרים תדמית חיובית זה על זה לראות ולהגדיל את הטוב שבשני, דבר שיהווה עוגן חזק לשלום בית גם בזמן שיש ביניהם וויכוחים ומחלוקות (המדריך לנישואין מאושרים (ג) עמ' 74).

ד. חשוב שכל אחד מבני הזוג יכיר במעלותיו ובערך עצמו וייתן לעצמו ציונים טובים ומחמאות. **הסבר:** כשנוהגים כן זה נותן לאדם חוסן שגם בזמנים שלא יקבל מחמאות וחיוזקים מבן/בת הזוג יהיה לו את הכוח והחוסן לפעול ולעשות (הנישואין כהלכה ואגדה לגר"ד נקי עמ' 187).

ה. מחמאות ותשבחות בין בני הזוג מונעים מצב בו הצד השני נשאר "רעב" לכך, דבר שיגרום לו בתת מודע לנסות ולקבל זאת מחוץ לבית ולאו דווקא בהיתר (זוגיות עם רגש לרב מיכאל לסרי עמ' 116).

דוגמאות מעשיות:

* בעל שאין בו הערכה לאשתו, אין כבוד ואין עידוד ותשבחות, האשה ש"רעבה" ליחס והערכה תנסה [בתת מודע] לקבל זאת בדרך של לבוש לא צנוע, שזה הדבר הזמין והקל ביותר להתבלט בעזרתו שנאמר (גמ' כתובות נט:): "אין אשה אלא ליופי", והכל כדי לקבל את היחס שמגיע לה ולא קיבלה אותו מבעלה (ז.ע.).

* אשה שלא מקבלת מחמאות ותשבחות, ה"רעב" לכך יכול לגרום לה [בתת מודע] לבזבזי ממון ורכישות מיותרות ומופרזות ללא סיבה נראית לעין [בניסיון להשביע את ה"רעב" הנ"ל המעניקים לה תחושה כי היא בעלת ערך ששווה להשקיע בה] (המדריך לנישואין מאושרים עמ' 76, 117).

* בעל שאינו מקבל מחמאות ותשבחות וכבוד בבית "חפשי" להתרועע עם חבריו כל הזמן מחוץ לבית מאשר להיות בבית, כי שם הוא מקבל תשבחות וכבוד בשפע.

כשהאשה תאפשר לבעלה להרשים אותה ותשבח את מעשיו ותכונותיו, הצורך שלו להתרועע עם חברים יעלם לחלוטין והוא ימהר להגיע הביתה (זוגיות עם רגש עמ' 116).

ו. על הבעל להשתדל לשבח את אשתו מידי פעם בפני הוריה על שזכו לבת כזאת, ועל שזכה לאשה כזאת. וכן האשה תשבח את בעלה בפני הוריו, ודבר זה יגביר ויחזק את השלום בין המשפחות וכל שכן את השלום והאחוה ביניהם (ש"ס ד"ת לגר"א זכאי פ"ט עמ' 252) אבל אין לבעל להרבות לשבח את אשתו בפני אימו [הטעם: שידוע שכלה וחמותה צרות זו לזו] (ס"ס עמ' 253).

ז. המחמאות והשבחים יהיו לא רק במילים, אלא מידי פעם גם בצורת מתנה לאות הוקרה, אפילו מתנה קטנה (המדריך לנישואין מאושרים עמ' 181, הדריך אל האושר (ג) עמ' עא).

ח. נוהגים בכל ליל שבת, לפני הקידוש לזמר את "אשת חיל" (שכן נהגו כבר מתקופת תלמידי האר"י ז"ל, והובא לראשונה בסידור של הש"ס הקדוש) והובא בספר משלי (פרק לא) ע"י שלמה המלך ומכוון לכל נשות ישראל. רבים נוהגים לכוון באמירת "אשת חיל" על בעלת הבית הטורחת להכין את מאכלי השבת ושהיא עמלה במשך השבוע כולו בטיפול בצרכי הבית ובילדים.

מומלץ שהבעל קודם שיזמר את "אשת חיל" יבקש מאשתו לשבת ויאמר לה בפני כל הילדים שהוא וכל הילדים מודים לה על מאכלי השבת הטעימים שטרחה והכינה, וכן מודים על כל טרחתה במשך השבוע בצרכי הבית: בישול, כיבוס, נקיון, גיהוץ, קניות ... ועל כל הטיפול בילדים וצרכיהם. ואז יתחיל לזמר ביחד עם כל הילדים בשמחה והתלהבות את "אשת חיל".

ט. גם אם בן/בת הזוג חושבים שלא מגיע לצד השני מחמאות ותשבחות [אין מציאות כזו] אף על פי כן יחמיאו וישבחו, אך בלי להגזים (חיים של אושר (ג) עמ' סט).

הסבר: זה ייתן רצון לצד השני שמשבחים אותו להשתפר ולהשקיע בבן הזוג השני כדי לקבל עוד שבחים (ס)

העלון מוקדש לרפואה שלמה של כרמלה בת שרה בתוך שאר חולי עם ישראל

טל': 08-8644452 אתר העלון: alonhaihud.co.il דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com